

Aanleiding

Vergrijzing in Fryslân blijft toenemen

In Fryslân vinden demografische veranderingen plaats. De bevolking krimpt licht en de samenstelling van de Friese bevolking verandert. Er vindt vergrijzing en ontgroening plaats. Vergrijzing betekent een toename van het aantal ouderen in de bevolking ten opzichte van het aantal jongeren. De toenemende vergrijzing komt vooral doordat de omvangrijke babyboomgeneratie langzamerhand 65 jaar en ouder wordt. Verder neemt de levensverwachting toe en worden mensen dus steeds ouder. Hoeveel senioren zijn er in Fryslân? Hoe ziet de vergrijzing er uit? Waar wonen relatief de meeste senioren? Welke consequenties heeft de toenemende vergrijzing voor de Friese samenleving? In deze publicatie zet het Fries Sociaal Planbureau (FSP) een aantal feiten en cijfers over de vergrijzing in Fryslân overzichtelijk op een rij. Deze publicatie is de eerste in een serie van het FSP over senioren in Fryslân.

Meeste senioren op Waddeneilanden, Harlingen en Stellingwerven

In Fryslân is 20% van de bevolking 65 jaar en ouder, landelijk is dit 18%. In Fryslân is dus meer vergrijzing dan landelijk. Fryslân heeft na Zeeland, Limburg en Drenthe het hoogste percentage 65-plussers. Naast provinciale verschillen zijn er ook opvallende verschillen binnen Fryslân. Gemeenten waar relatief de meeste 65-plussers wonen als aandeel van de totale bevolking, zijn: Schiermonnikoog (26%), Harlingen en Oost- en Weststellingwerf (beide 22%). Verder wonen er relatief veel senioren op Terschelling en in Tytsjerksteradiel. Relatief de minste senioren wonen in Leeuwarden, namelijk 17%.

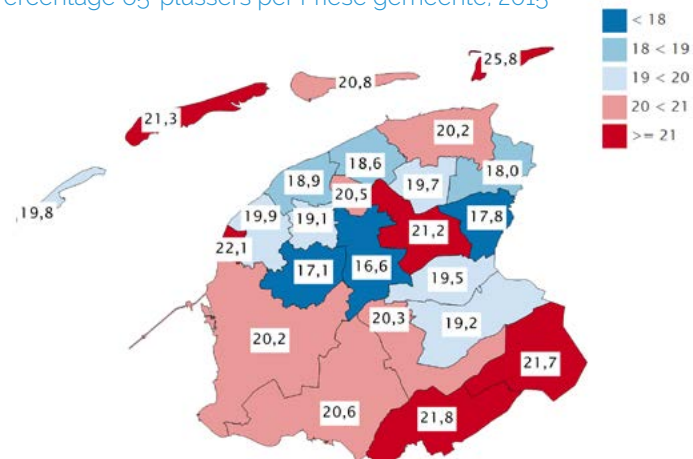

125.969 65-plussers
in Fryslân op 1-1 2015

Mannen	Vrouwen
57.977	67.992
46%	54%

Percentage 65-plussers per Friese gemeente, 2015

Bron: CBS, bewerking FSP

% van de Friese bevolking

Aantal 65+

14% in 2000
20% in 2015
27% in 2030

Aantal 75+

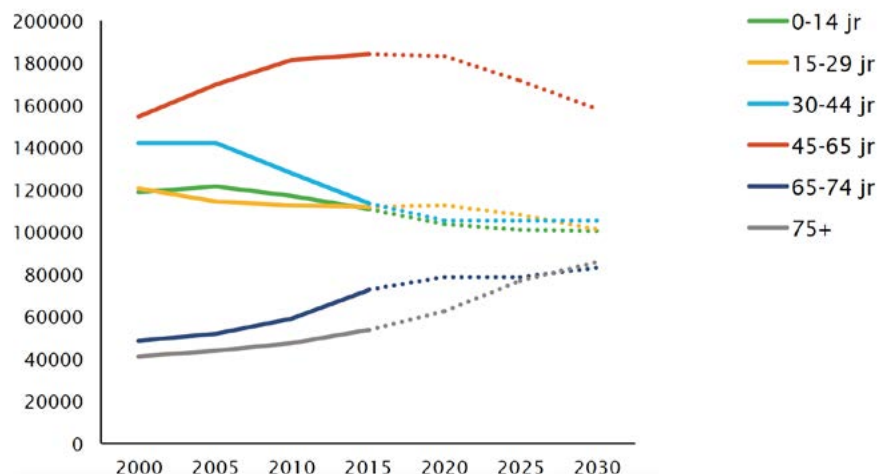
7% in 2000
8% in 2015
14% in 2030

Vooraf toename 75-plussers verwacht

In de afgelopen jaren is het aantal 65-plussers aanzienlijk toegenomen, terwijl het aantal Friezen tot 45 jaar is afgenomen. Sinds 2000 heeft de grootste groei plaatsgevonden van het aantal 65-74 jarigen, met 50%, en het aantal 75-plussers met 30%. De komende decennia zet deze ontwikkeling naar verwachting nog verder door. Dit komt vooral doordat de babyboomgeneratie 65-plus wordt. Hierdoor zal op korte termijn het aantal 65-74-jarigen toenemen. Door het ouder worden van deze groep neemt op de langere termijn (tot 2030) het aantal 75-plussers sterk toe. In 2030 zal 14% van de Friese bevolking 75-plus zijn en 27% 65-plus. In de leeftijdscategorieën tot 65 jaar treedt naar verwachting daarentegen een daling op. Deze daling betekent dat de bevolking in de productieve leeftijd afneemt. Dit heeft onder andere consequenties voor de arbeidsmarkt en de vraag naar voorzieningen voor jongere leeftijdscategorieën.

Ontwikkeling Friese bevolking per leeftijdscategorie, 2000-2015 en prognose tot 2030

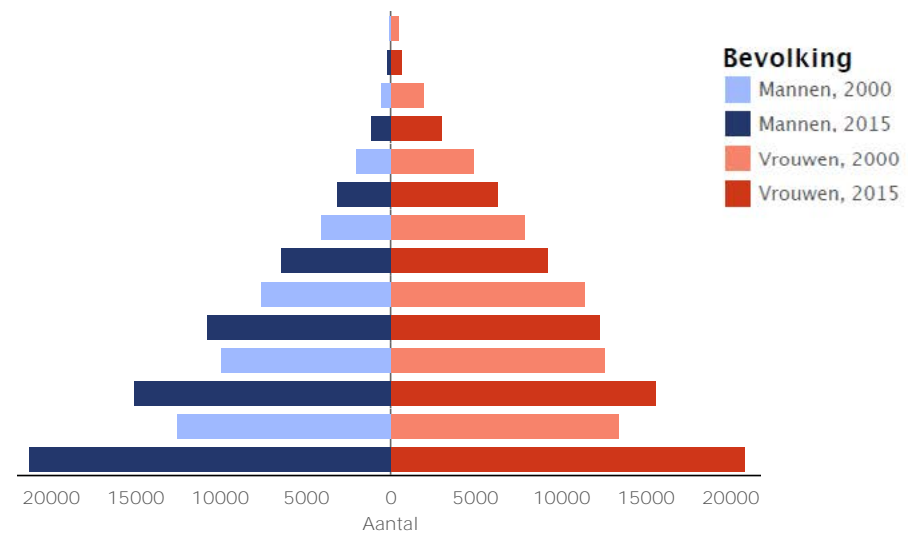

Bron: CBS en Primos Prognoses 2015, bewerking FSP

Dubbele vergrijzing vooral vrouwen

De meeste Friese 65-plussers zijn tussen de 65 en 75 jaar. Het aantal mannen en vrouwen is in deze leeftijdscategorie ongeveer even groot. Vanaf 75 jaar zijn de vrouwen in de meerderheid. De afgelopen decennia zijn de senioren steeds ouder geworden. In 2015 was in Fryslân 24% van de 65-plussers ouder dan 80 jaar. In 1980 was dit nog 19%. De toename van het aandeel 80-plussers binnen de groep 65-plussers wordt 'dubbele vergrijzing' genoemd. Bijna tweederde van de 80-plussers zijn vrouwen. De oudere bevolking is dus ongelijkmatig samengesteld naar geslacht: hoe hoger de leeftijd, hoe kleiner het aandeel mannen in de bevolking. Ook de alleroudsten zijn vooral vrouwen. In 2015 is bijna 70% van de ouderen in de leeftijdscategorie 90-94 een vrouw. Van de 95-jarigen en ouder is zelfs ruim 80% vrouw.

Leeftijd en geslacht van Friese 65-plussers, 2000-2015

Bron: CBS, bewerking FSP

% van alle huishoudens

Aantal 65+

23% in 2000
29% in 2015
38% in 2030

Aantal 75+

11% in 2000
13% in 2015
20% in 2030

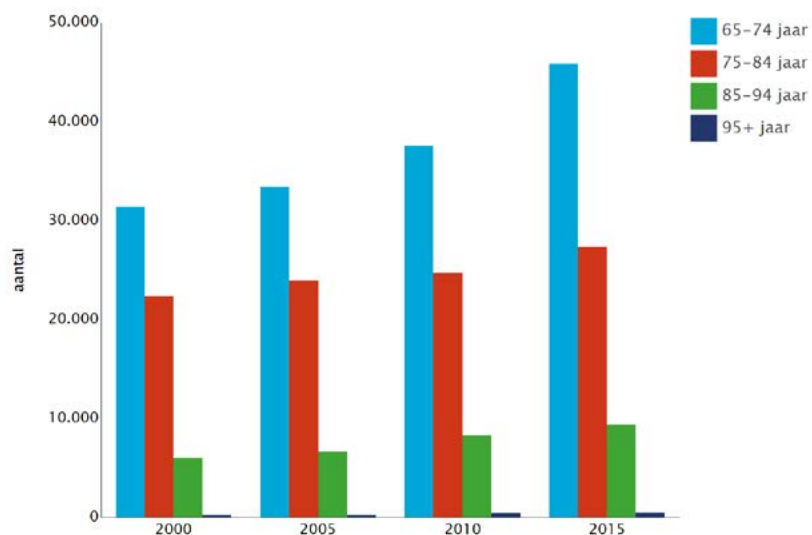
Bijna 30% Friese huishoudens 65-plus

Fryslân telt 83.099 huishoudens met 65-plussers in 2015. Dit is met 29% iets hoger dan het landelijke percentage van 26%. Op Schiermonnikoog (35%), in Tytsjerksteradiel en Ooststellingwerf (33%) zijn relatief de meeste huishoudens met 65-plussers te vinden. In 2000 was nog 23% van alle Friese huishoudens 65-plus. In de afgelopen jaren is vooral het aantal huishoudens van 65-74-jarigen toegenomen. Naar verwachting zal het aantal huishoudens met 65-plussers toenemen: van 29% van alle huishoudens nu tot 38% in 2030. Het aantal huishoudens met 75-plussers zal toenemen van 13% nu tot 20% in 2030.

Huishoudens 65-plus vaker alleenstaanden

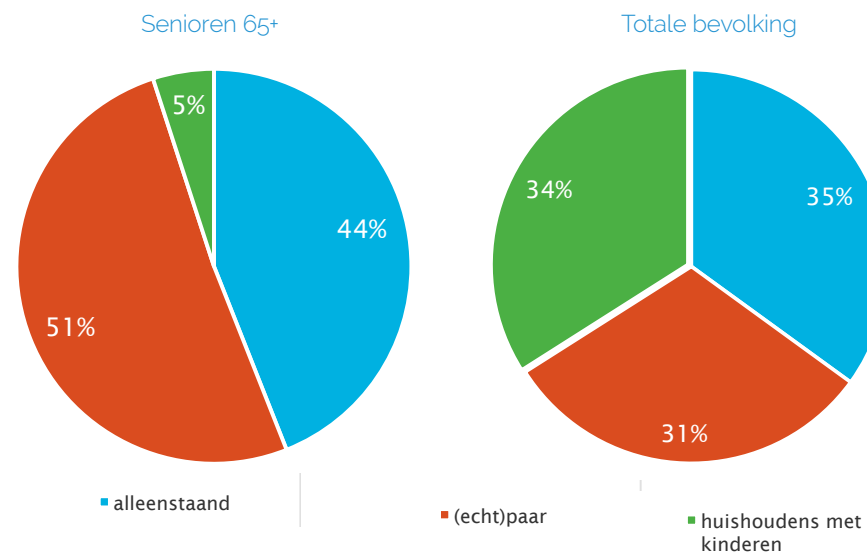
Huishoudens met 65-plussers hebben een andere samenstelling dan de totale bevolking. Bij 65-plus huishoudens komen één- en tweepersoonshuishoudens vaker voor dan bij andere leeftijdscategorieën. 44% van de 65-plussers is alleenstaand, terwijl dit in de totale bevolking 35% is. 51% van de huishoudens van 65-plussers bestaat uit een (echt)paar, dit is 31% bij de totale bevolking. Relatief de meeste alleenstaande senioren van 65-plus wonen op Schiermonnikoog (18% van alle huishoudens in de gemeente) en in Ooststellingwerf, Weststellingwerf en in Harlingen (14%).

Aantal huishoudens 65-plus naar leeftijdscategorie, 2015

Bron: CBS, bewerking FSP

Huishoudens naar type, 2015

Bron: CBS, bewerking FSP

Verschillende generaties

De generatie waarvan iemand deel uit maakt bepaalt in sterke mate de manier waarop hij of zij in het leven staat. Vooral gebeurtenissen in de jeugd drukken een stempel op het leven. Uit onderzoek is gebleken dat een waardepatroon redelijk stabiel is. De crisisjaren in de vorige eeuw, de Tweede Wereldoorlog en de veranderingen in de jaren zestig hebben een sterke invloed gehad op het leven van de oudere generaties. Er zijn drie generaties senioren: zie tabel.

Generaties	Geboorte-jaren	Leeftijd nu	Huidige omvang in Fryslân	Waarden
Vooroorlogse generatie	1910-1925	90-105	5.000	Soberheid, immateriële waarden, gericht op nabije omgeving
Stille generatie	1925-1940	75-90	48.000	Gezagsgetrouw, zuinig, gedragen 'zoals het hoort'
Protestgeneratie incl. babyboomers	1940-1955	60-75	115.000	Zelfontplooiing, idealistisch, zinvol actief

De senioren van nu behoren hoofdzakelijk tot de stille generatie en de protestgeneratie. De vooroorlogse generatie is nog maar beperkt van omvang. De stille generatie en de protestgeneratie verschillen van elkaar in waardenoriëntatie en de daarbij behorende leefstijl. Deze diversiteit in leefstijlen heeft consequenties voor de wensen en behoeften van senioren op verschillende levensterreinen. Senioren van de protestgeneratie willen ook op oudere leeftijd doorgaans zelf vormgeven aan hun leven. Zij hebben daardoor dikwijls andere wensen en behoeften ten aanzien van wonen en zorgverlening dan de stille generatie.

Vergrijzing als kans

De vergrijzing in Fryslân is de afgelopen jaren aanzienlijk toegenomen en zal in de komende decennia nog verder toenemen. De toename van het aantal senioren heeft consequenties voor de Friese samenleving. Het betekent dat de vraag naar zorg zal stijgen. Door het toenemend aantal senioren op hoge leeftijd wordt een forse groei verwacht van aandoeningen zoals dementie, bewegingsproblemen en andere chronische ziekten. Ook zal een groter beroep worden gedaan op ondersteuning voor behoud van zelfredzaamheid. De Friese samenleving zal meer afgestemd moeten worden op het toenemend aantal senioren. Er zullen meer voorzieningen specifiek voor senioren nodig zijn. Ook voor de woningbouw heeft de vergrijzing consequenties. Er komt meer vraag naar woningen voor het toenemend aantal een- en tweepersoonshuishoudens. De omvangrijke nieuwe generatie senioren, de babyboomers, heeft dikwijls andere woonwensen dan de stille generatie. Senioren blijven steeds langer gezond. Dit betekent dat senioren die over voldoende gezondheid en vitaliteit beschikken zich langer kunnen inzetten voor de samenleving, bijvoorbeeld op het gebied van vrijwilligerswerk en mantelzorg. De vergrijzing is kortom een maatschappelijke ontwikkeling die naast risico's voor Fryslân ook kansen biedt voor werkgelegenheid, vernieuwing op het gebied van wonen en impulsen voor de sociale cohesie.

Het Fries Sociaal Planbureau besteedt in 2016 speciale aandacht aan vergrijzing in Fryslân. Dit is de eerste publicatie van een maandelijkse reeks. In volgende publicaties zal ingezoomd worden op specifieke aspecten van senioren in relatie tot leefbaarheid.

Colofon

In de Databank van het Fries Sociaal Planbureau zijn meer cijfers te vinden over bevolkingsontwikkelingen.

Bronnen/links

H.A. Becker Generaties en hun kansen (Amsterdam, 1992)
CBS Statline
Primos prognose ABF Research
Databank Fries Sociaal Planbureau

Auteurs

Wilma de Vries
Jelmer Hitzert

Contact

wdevries@friessociaalplanbureau.nl
06 44622188/058 2348 500

Opmaak

Jongens van de Jong

FRIES SOCIAAL
PLANBUREAU

Westersingel 4
8913 CK Leeuwarden
T (058) 234 85 00
www.friessociaalplanbureau.nl